

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Oliverii Florentii Waterloop Congreg. Oratorii B. Mariae
Aspricol. Presbyteri Monita Spiritvalia Et Moralia
Tetrastichis distincta**

Waterloop, Oliverius F.

Antverpiae, 1657

Titulus XII. Prudentia, Fortitudo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9689

Beneficium beneficio
 Quòd addis, affectum doces:
 Me munere erudis novo,
 Docesque dando reddere.

A me tot officia exigis,
 Quot vix reponas: da semel
 Quod impetraſti ſepties,
 Miras habebò gratias.

Ne paſce, qui, cùm paveris,
 Te poſtmodum lanient canes.
 Gratum juva: nil tam perit,
 Quàm quidquid ingrato datur.

Ingratum amas? amas malum,
 Amas malorum peſſimum:
 Mala multa tellus, ſed viro
 Nil pejus ingrato tulit.

Hominis fuge ingrati domum,
 Cui quando feceris bene,
 Debere ne agnoſcat tibi,
 Accepta diſſimulat bona.

Ingratus uni, ingratus eſt
 Propè omnibus. Merebitur
 Secunda ferre munera,
 Ad prima qui gratus fuit.

Donetur ut majus tibi,
 Id redde quod potes minus:
 Ingratus unus, omnibus,
 Gratis licet, miſeris nocet.

Ingratus ille eſt, qui leves
 Grates agit ſine ſcœnore:
 Quid ille, qui acceptum gravi
 Bonum remunerat malo?

Heris, amicis, debitas
 Canis, leo, grates agunt:
 Ni gratus eſ; jure audies
 Leone pejor & cane.

2. Ne ſperne, quod munuſculum
 Vtramque non implet manum:
 Non mole debent munera,
 Sed æſtimari pondere.

Eſt, quidquid excellit, breve,
 Subtile, preſſum, pondere
 Quàm mole majus: multa quam
 Metitur ulna, res jacet.

Rotundior numquam fuit
 Minore major circulus.
 Vt fit venuſta ſcriptio,
 Figura mole plus facit.

Prudentia. Fortitudo.

1. **P**rudencia eſt idonei
 Rerum gerendarum modi,
 Locique, & apti temporis
 Scientia atque regula.

Sunt rara vitæ commoda,
 Prudentia atque ſanitas:
 Duobus iſtis nil homo
 Habet bonis pretioſius.

Prudentia atque ſanitas
 Duo rara ſunt vitæ bona:
 Hæc commodare ſi nequis,
 Indiſtriæ fructu cares.

Pruden-

Prudentia absque Numinis
Timore, nil operæ facit:
Prudens DEI vacuus metu,
Est absque malleo faber.

Quæ recta sunt, quæ sunt bona,
Sectare, longo ut tempore
Vivas, & æternis DEI
Fruaris æternum bonis.

Agnosce te, & tuum genus:
Nihil patrando turpiter,
Honestâ agendo strenuè,
Mortalis evades deus.

Fugienda quæ tibi sint mala,
Aut quæ sequenda sint bona,
Aliena vita, & omnium
Magister error te docet.

Est norma Recti, & Ordinis,
Se, quemque facere, quod decet:
Tibi tu vir esto; parvulis
Iucunda linque parvulis.

Honestâ quæ sunt, hæc tibi
Honestâ sunt; iusta sint,
Quæ iusta: te, non quod libet,
Sed quod licet, faciat virum.

Memnisse te potius decet,
Quid temporis ratio, & loci,
Et quid requirat dignitas
Rei DEI quæ, quam tua.

Id velle noli, quod virum
Haud velle cordatum putes.
Tutissimum, quod optimum;
Quod optimum, optatissimum.

Arare spe messis juvat:
At quod videtur utile,
Numquam à decoro separa;
Iactura cedit in lucrum.

Honestâ si ante alios tibi
Persuaseris, disertus es
Orator, & prudentiæ
Non imperitus ordinis.

Res nulla, quantumvis bona,
Poterit beare te malum.
Mala fit malis res optima:
Honos bonis, onus est malis.

Haud differunt res plurimæ,
Quas usus, ars & artifex
Differre cogunt: bono
Et fine, & usu, fac bonas.

Bonum malum fit, tempore
Quod exhibetur non suo:
Et vina, quæ suo juvant,
Potata non suo, nocent.

Rerum bonarum non bono
Vsus malus fit pessimus.
Vino bono virum malum
Inebriari dedecet.

Aut justus, aut prudens nimis
Cave esse: justus es satis,
Si parva parvus eligis,
Prudensque summa si caves.

Extrema prudenter cave:
Mediis triumphâ: te fuge
Sublimiora, quæ cibum
Somnumque tranquillum negant.

Extrema vita : non minùs
Peccat supina incuria,
Quàm vana curiositas.
Parum & nimis virtus fugit.

Ad omne fortuitum bonum
Subsiste pavidus : negligè
Quidquid supervacuis labor
Invènit ad pompæ decus.

Cùm maximè serenus est
Sol, urit : est omni in viâ
Scrupo locus. tu cautior,
A fruge paleam separa.

2. Prudentiam mens appetat ;
Corpus labores perpeti
Adfuescat : illa ut imperet
Agenda ; & hoc, ut pareat.

Frenum voluntatis bonæ
Validissimum, prudentia:
Sed hæc, ubi ingenii vigor
Exundat, interdum exulat.

Vri aut abuti propriâ
Prudentiâ cave ad malum.
Amâ bonum : numquam bonus
Odisse gaudebit bonum.

Prudentiæ hujus sæculi
Ignota, inaccessa, ardua,
Piè, modestè, sobriè
Sapientibus sunt obvia.

Est sæculi prudentia
Ignara conscientiæ,
Animalis, audax, Numinis
Oblita, amantior sui.

3. Quod oderis, ne feceris:
Sectare quod tutum putas:
Vsu peritum consule:
Prudentis arbitrio utete.

Rei gerendæ regulam,
Tempus, modum, peritiam,
Prudentis è multo viri
Tutoque consilio para.

Prudentis ac probi viri
Præsente consilio utere:
Cui pœnitere displicet,
Nil absque consilio facit.

Quid agas, apud te cogita;
Deinde eruditos consule:
At, quod togæ paraveris,
Indusium fac nesciat.

Prudente consilium à viro
In rebus arctis accipe.
Res sacra consilium dare:
At solus hanc prudens habet.

Qui sæpè doctos, & suo
Vsu peritos consulit,
Sapit, sibi que comparat
Compendio prudentiam.

Prudentis auditor viri,
Iusti atque mansueti sequax,
Et temperantis æmulus,
Virtute pectus imbues.

Senile consilium cape:
In juniorum cœtibus
Nivem solutam non parum
Est subsecuturum luti.

Est

Est lubricum juvenilibus
Habere consiliis fidem:
Est tutior prudentiæ
Magister, ætas plurima.

Non quod decet, sed quod cupit
Juvenis puerve cogitat:
Quod stultè uterque diligit,
Amore commendat sibi.

Incertus ardor, & levis
Teneris in annis est fides:
Non quæ juvant, sed quæ micant,
Juvenilis ætas æstimat.

Cessare discendo time.
Vigili labore venditur
Sapientia; usu temporis
Adquiritur prudentia.

Si longus usus est senum,
Et usus artifices facit;
Mille inter imberbes, bonum
Censebis artificem senem.

4. Nil absque luce consill,
Et lance fac, dic, cogita:
Teneat habenas pectoris,
Linguæ & manûs, prudentia.

Agenda mente prævide:
Præscribe tempus, & modum:
Curaque, ne quid negligas,
Quod illa agendum suaserit.

Delibera: sapientia
Deliberando discitur.
Deliberanti quæ juvent,
Tuta est & utilis mora.

Nescis quod hodie, cras scies:
Eritque discipulus dies
Prioris: experientia
Sapientiozem te dabit.

Antiquiore calculo
Probata, succedentibus
Melioribus, peritior
Fastidio explodet dies.

Fert longa, quod quæris dies.
Lapidem vetustas deterit,
Editque ferrum: temporis
Vis nulla præstat viribus.

Sapientis est verbum vetus;
A nocte consilium cape:
Obscurius videt dies,
Et vana pro veris habet.

Solet esse stultivudus dies:
Noctu senatum convoca
In corde consiliarium;
Amat Minerva noctuam.

Amica nox prudentiæ:
A nocte consilium pete.
Subitæ rei decisio
Præceps cor in præceps agit.

Dilatione quod potes
Vitare, ne nimiâ cave
Cupidine invites malum:
Prudentiæ est tempus pater.

Te ditet ut prudentiâ,
Diem dat, & lucem DEUS:
Noctem dat, ut prudentiæ
Acumen ad tempus tegas.

5. Odiosa

5. Odiosa in omni re est mora ;
Sed ipsa prudentes facit.
Est lenta consultatio
Velocitate tutior.

Molesta res quidem mora ;
Sed quæ parit prudentiam:
Nil absque consilio geres,
Sed proma consilii mora.

Damnosa præcipitatio ;
Damnosa semper est mora:
Fructum feret maturitas,
Et lenta festinatio.

Nil te repente lancinet:
Assuesce prudenti moræ:
Est consilii pater dies,
Negotii helterni memor.

Cunctare : festinat fatis
Qui non aberrat à viâ.
Prænosce quod paras iter,
Itineris est pars maxima .

Numquam tibi serum putes,
Salubre quod jam noveris:
Celeriter efficies fatis,
Quidquid fatis facies benè.

Desideranti rem bonam
Fit ipsa celeritas mora:
Nam finit ille tardius,
Qui in opere festinat nimis.

Citò facta, nondum facta sunt:
Pro semifactis hæc habe.
Mora lenta consilii, citis
Benè expeditur artibus.

Festina ; & incurres malum:
Expecta : & evades : nimis
Properata rarò prosperum
Sortitur eventum actio.

Belli apparatus longior
Celerem facit victoriam:
Velocioris consilii
Sequela, pœnitentia.

Desideranti ardentius,
Est ipsa celeritas mora:
Omnisque festinatio
Avido videtur tardior.

Est omnis hoste proximo
Ignava festinatio:
Belli quid eventum juvet,
In pace tutus prospice.

Licet virorum, ac virium
Paratus ingens suppetat,
Rei tamen magnæ ruunt
Momenta puncto temporis.

Ignara providentiæ
Vis mole corrumpit suâ :
Expers potestas consilii
Animi tumore rumpitur.

Res sæpè parva in tempore,
Levisque conatus boni
Plus attulit, præpostera
Quàm machinarum vastitas.

6. Temerè nihil, timidè nihil;
Age cuncta lentè, fortiter:
Serò nihil, subitò nihil;
Age citò cuncta, suaviter.

Vbi

Vbi plurimum præceptis agas,
Ibi patiere plurimum:
Nec actione cum voles
Cessare, cessabis pati.

Audens ita esto, ut sis procul
Audaciâ: temerè, & citò
Audere magna, te notat
In magna lapsurum mala.

Prudens vir à temerariis
Abesse amat furoribus:
Vir fortis audet, panicis
Securus in tumultibus.

Nec ulla præceptis appetere;
Sed nec time pericula:
Virtutis invictæ virum
Furor pavorque dedecent.

Ne quid repente te occupet,
Id ante tempus occupa;
Et diligente eventuum
Ratione causas prospice.

Metire quid metuas mali,
Boni quid optes: omne opus,
Quod hac bilance æquaveris,
Lætus probabit exitus.

Vt est, ut esse potest queat,
Fieri res, quam suscipis,
Sic disputa, ne quidpiam
Dolere factum debeas.

Futura mente prævide:
Inexplicata mater est
Constantiæ prudentia,
Hostisque pœnitentiæ.

Faciet futuri provida
Mensura, ne quicquam velis
Nunc velle, cujus postea
Te pœnitere debeat.

Ex antè perspectis malis
Malum futurum prævide:
Semel reperta res mala,
Præsumitur numquam bona.

Vicina, seu distantia
Pericla disce noscere,
Et prævidere tempori:
Facile cavet, qui prævidet.

Futura sic pugnant mala,
Ut se tamen prudentiâ
Vitari & averti sinant,
Victori & herbam porrigant.

Prius vereri noveris,
Tum noveris tutò aggredi:
Intelligens periculi,
Periculum facile cavet.

Pericla si prænoveris,
Melius cavebis: aggredi
Temerè absque spe victoriæ,
Doctus vereri non solet.

Vix vincitur sine altero
Periculo periculum.
Aude ergo: qui timet omnia,
Vix est ut unquam se explicet.

Mens magna magna despicit;
Non ambit: eadem negligit
Mens parva; non audet: sed hæc
Est mens remissa, illa ardua.

Cc Vtrum.

Vtrumque si spectes opus,
 Quod mens remissa & ardua
 Vnâ explicant, credas pares;
 At fine distant impari.

Maris profundi vortices
 Ductor peritus effugit:
 Prudens malorum prævide;
 Et præcave pericula.

Bis, ter quaterve naufragus
 Haud jure Neptunum arguis:
 Tibi ille, quot discrimina
 Habeat mare, ostendit semel.

Ne dura te res occupet
 Recenter, hanc præoccupas:
 Haud accidet novum tibi,
 Quod mente feceris vetus.

Vbi deest sensus mali,
 Parum est mali: benè dormies,
 Vbi durioris lectuli
 Incommodum non senties.

Sæpè est mali nimius timor
 Majus malum, quàm quod times:
 Vix ulla pœna major est
 Timore, quo pœnam times.

Vbique, dum præsens times
 Periculum, vivis miser:
 Vbi esse vita non potest
 Iucunda, jucundum est mori.

Optare si mortem est malum,
 Timere mortem pejus est:
 Nam mortis, ex animo, timor
 Expectorat sapientiam.

Da, quando jam venit, suum
 Tempus dolori: nam malis
 Est de futuris anxius
 Ægerrimum, dolor, malum.

Miseranda res est, & propè
 Spontanea infelicitas,
 Mali, quod absit longiùs,
 Timore consenescere.

Meliora spera; pessima
 Fuge suspicari: sapiùs
 Ad tristiora vergere
 Humana suspicio solet.

Si læva suspicio quatit
 Mentem, perisse te puta:
 Abs te tuisque dissitus,
 Nullo pedem figes loco.

Nullum sciens periculum,
 Nescire miseriam potes:
 Vtrumque si nescis, homo
 Beatus es, vel non homo.

Spes anxias citò exue;
 Hæ robur evocant viri:
 Æquè molestus optimæ
 Tortor quietis est timor.

TE NOSCE, ait Vates vetus,
 Vota haud fovebis pallida:
 Spem sæpè vanam, vaniùs
 Fundata lætat opinio.

Fulgente honoris aut lucri
 Spe; ne, labore lassâ mens
 Vitæ asperæ, spei novæ,
 Votoque velificet, cave.

Spes

Spes blanda sensu parvulos,
Albasque mentes decipit:
Res falsa adultos allicit,
Vritque bis pueros senes.

Prudens cave quidquid mali
Minantur astra: liber es.
Ostende, quam sint libera
Tui arbitratûs munia.

Felicibus, quam non habent,
Adscribimus prudentiam;
Quia sapius prudentibus
Felicitas venit comes.

Cum tempus, aut res suaferit,
Ostende te stulto parem:
Miræ est opus prudentiæ,
Aptare stultitiam loco.

Aliquid supra mundum sapit,
Qui se esse stultum intelligit:
Quem cælitus docet DEUS,
Hunc sæculo stultum facit.

7. Compone vultum: hunc indue
Qui sit modestus, & tuus:
Imitans patebis risui,
Persona nec tua, nec tui.

Ne tristis aut hilaris stude
Parere: sis vultu stato,
Decente, maturo, tuo;
Suumque relinque ceteris.

Torvum supercilium fuge:
Vita cachinum: certior
Proles honesti risus est
Modestus. hinc regnet modus.

Os triste vita; ne ferox
Videaris, aut severior:
Sis cogitabundus licet,
Crederis esse providus.

Prætervolans risus modum,
Risu modesto aut lacrymis
Exploditur: tu tristior
Malis videri, quam levis.

Turpes cachinnos fletibus,
Pulchræve risu corrige.
Gemitum levis risus parit,
Mœror levat, levitas gravat.

Ridere non in tempore,
Res stulta habetur aut mala:
Lugere cum ratio jubet,
Est risus ingratus jocus.

Adversa quem res deprimit,
Ne vellices dicto, cave:
Et risus, & fal, & jocus
Sunt calamitoso injuriæ.

Ridentis in sodalium
Dolore falsus est amor:
Lugentis inter gaudia
Sodalium falsa est fides.

Offenditur risu miser:
Et dicta casu, cui minus
Secunda res est, ad mali
Quod cogitat speciem rapit.

Menti quietæ fit grave
Intemperans jocus malum;
Et re veretur in levi
Graviora verba perdere.

C c 2

Risum

Spes

Risum coërce; iræ celer
 Sit finis; æstum comprime,
 Et otiosis arctius
 Frenum loquelis injice.

Labor. Ignavia.

1. **I**N omnibus Deus omnia
 Agit, & scit: haud eum latet,
 Quid homo agat, aut bene, aut
 Hoc ruma; vives bene. (malè.)

Ambagine & caligine
 Humanâ in omni veritas
 Tibi lux fit, & dux: hac duce
 Tenebras & errores cave.

Quamcumque rem facturus es,
 Volente, dic, faciam DEO:
 Ni feceris, facies minus;
 Opusque succedet malè.

Tecum DEUS, tu cum DEO
 Operare: ut absque Numine
 Nil posse te, sic absque te
 Nil velle Numen censeas.

Matura Numen ad bonum
 Consulta finem dirigit:
 Conatus incumbit tibi;
 Committe successum DEO.

Donante largiter DEO,
 Nil livor adversum valet;
 Negante, vanus est labor:
 Te ditat ille, si favet.

Inanis omnis est labor,
 Si non juvet DEI manus:
 Frustrâ laborem sustines,
 Quem nec DEUS considerat.

Fac ipse quod possit manus,
 Vnâque Numen invoca:
 Est auris oranti DEUS;
 Sed est laboranti manus.

Quemcumque Numini placet
 Successum habere rem tuam,
 Lætare; gnarus à DEO
 Feliciter fieri omnia.

Vt pace cordis gaudeas,
 Cælique luce fulgeas,
 Fac omne quod probat DEUS,
 Et omne quod facit, proba.

Dominator omnium DEUS
 Hic actiones omnium,
 Sed gloriosas maximè,
 Regit, gubernat, perficit.

Vt sis labori congruo
 Onerique par, corpus fove:
 Opus & labor sit, ut DEO
 Mens & voluntas pareant.

Cœpti laboris venditur
 Constantiâ mentis quies:
 Vis promovere? te, miser,
 Metire, opemque Numinis.

Labore serva, quæ DEUS
 Primis dedit laboribus:
 Iactura magna est perdere,
 Quod rarus alter possidet.

Curas